

STORTINGET

Representantforslag 166 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad
og Hans Fredrik Grøvan

Dokument 8:166 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad og Hans Fredrik Grøvan om språkopplæring for kontantstøttemottakere og fjerning av botidskravet på 5 år knyttet til kontantstøtten

Til Stortinget

Bakgrunn

Formålet med kontantstøtten, slik den er formulert i kontantstøtteloven, er å bidra til at familiene får mer tid til selv å ta omsorgen for egne barn, at familiene gis reell valgfrihet når det gjelder omsorgsform for barn, og at det blir mer likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten, uavhengig av hvordan tilsynet ordnes. Fra august 2012 har kontantstøtten kun vært aktuell for ettåringer, og ifølge tall fra Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har 60 pst. av de aktuelle barnekullene benyttet seg av kontantstøtten i et kortere eller lengre intervall i perioden 2012–2014.¹

Andelen brukere fra kontantstøttelovens ikrafttredelse i 1998 og frem til i dag har naturlig nok gått ned parallelt med at barnehagedekningen har gått opp, men likevel er det altså tydelig at familier fremdeles benytter seg av fleksibiliteten som kontantstøtten gir.

Når det gjelder formålet med kontantstøtten, er det ingenting som tilsier at det i dag er mindre viktig at fa-

milien får reell valgfrihet til selv å ta seg av sine ettåringer – snarere tvert imot. Det er behov for mer forskning på effekten av den massive økningen i barnehagedekning for småbarn (1–3 år), men det man vet per i dag, er at lange barnehagedager fører til økt stressnivå hos de minste. I tillegg vet en at trygghet og tilknytning er avgjørende for utviklingen av små barns identitet og selvfølelse. Derfor er det helt avgjørende med god kvalitet på voksenomsorgen i barnehagene. Men denne kunnskapen understreker også betydningen av at foreldre får muligheten til å vurdere hva som er best for den enkelte ettåring, og velge omsorgsform deretter.

En rekke offentlige utredninger har de siste årene tatt til orde for å avvikle kontantstøtten. Ingen av disse argumenterer med at det er til barns beste å begynne i barnehagen så snart de fyller året. Argumentasjonen går i hovedsak langs tre linjer som til dels krysser hverandre, hvorav den første er hensynet til arbeidslinjen. Det hevdes at kontantstøtten bidrar til å holde kvinner borte fra arbeidslivet, og da i overveiende grad kvinner med innvandringsbakgrunn. Hvilket bringer oss til det andre motargumentet: Kontantstøtten hindrer integrering. Til sist har det også blitt hevdet at kontantstøtten hindrer likestilling.

Kontantstøtten var aldri ment som et integrerings- eller likestillingstiltak. Den var ment som en familieordning som styrker foreldrenes valgfrihet, og slik har den også fungert og fungerer fortsatt for de drøyt 49 000 foreldrene som mottok kontantstøtte i løpet av 2015 (tall hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB)). Det er derfor ingenting som tilsier at kontantstøtten ikke fungerer i henhold til det som er lovens intensjon, og det er heller ingen som har påvist at dens avvikling vil ha de positive effektene som er ønskelig på andre områder, som for eksempel integrering.

1. Oppgitt som svar på spørsmål 32 her: <http://www.statsbudsjettet.no/templates/budsjettsporsmaal.aspx?id=72028&epslanguage=en&parti=kristelig%20folkeparti&query=kontantst%C3%B8tte&sort=desc>

Det man derimot vet, er at det er en rekke andre faktorer som har betydning for innvandrerkvinner manglende tilknytning til arbeidsmarkedet. De fleste av disse faktorene kan samles under kategoriene kultur og kompetanse. Svake språkferdigheter og lavt utdanningsnivå er blant de største utfordringene på kompetansesiden, mens kjønnsrollemønstre og familieforståelse er en del av kulturen som gjør at mange innvandrerkvinner tar hovedansvaret for barneomsorgen. I Fafos familieundersøkelse fra 2009¹ fastslår Kavli og Nadim at holdningene til kvinners yrkesaktivitet og hva som er best for barna, er mer avgjørende enn økonomiske insentiver når det gjelder hvorfor innvandrerkvinner i overveidende grad er hjemme med småbarn (0–3 år). De innfører i denne sammenheng en nyttig distinksjon mellom kontantstøttemottakere og kontantstøttebrukere. Brukerne er dem som har et reelt valg i den forstand at de har en jobb å gå til, slik at kontantstøtten dermed blir en avgjørende faktor for hvorvidt de blir hjemme med ettåringen sin, mens for mottakerne fungerer kontantstøtten som en økonomisk overføring til noen som ville vært hjemme med barna uansett. For de fleste innvandrerkvinnene med svak tilknytning til arbeidsmarkedet fungerer kontantstøtten altså ikke som en endringsagent, verken i den ene eller andre retningen, med hensyn til arbeidsdeltakelse.

Denne antakelsen styrkes hvis man ser til Norges naboland, som ikke har en tilsvarende statlig kontantstøtteordning. Hvis forventningen er at avvikling av kontantstøtten fører til høyere arbeidsdeltakelse blant innvandrerkvinner, er det rimelig å anta at arbeidsdeltakelsen nettopp er høyere i tilsvarende land som ikke har kontantstøtte, men slik er det ikke. Snarere tvert imot. Norge har høyere sysselsetting i disse gruppene enn både Sverige og Danmark (Tall fra *Indicators of Immigrant Integration 2015. Settling in. OECD/European union 2015* viser at Norge sysselsetter 66 pst. av utenlandsfødte kvinner, mot 60 pst. og 59 pst. i henholdsvis Danmark og Sverige). Selvsagt er ikke kontantstøtten årsaken til dette, men det er heller ikke grunn til å fastslå at avvikling av den i seg selv vil føre til økt sysselsetting, slik det ofte fremstilles i debatter om kontantstøtten.

For å gjøre noe med den svake arbeidstillknytningen blant innvandrerkvinner må man, i stedet for å fjerne et velferdsgode som styrker alle barnefamiliers valgfrihet, iverksette målrettede tiltak knyttet til disse kvinnenes kompetanse og kulturelle barrierer. Når det gjelder holdninger som utgjør en utfordring for familielivet, er det i særskilt grad et svakt likestillingsperspektiv som bidrar til å holde kvinnene utenfor arbeidslivet. Å endre slike holdninger tar tid, og her er skolen en avgjørende arena. En ser at disse holdningene endres bare i løpet av en generasjon, noe som kommer til syne i statistikken

over andre generasjons innvandrerkvinner som i mye større grad tar høyere utdanning og er arbeidsaktive.

Å hevde at kontantstøtten i seg selv hindrer likestilling, i innvandrerbefolkningen eller befolkningen for øvrig, er både historieløst og perspektivløst. Det har tatt lang tid for norske kvinner å komme dit de har kommet, og når man ser på lønnsstatistikkene, skjønner man at det fortsatt er en vei å gå. Denne veien bør for øvrig ikke innebære at foreldre skal fratras muligheten til å prioritere omsorg for ettåringen sin fremfor raskest mulig retur til arbeidslivet. Heldigvis ser en at flere og flere fedre også benytter seg av muligheten til å ta slike familievennlige verdivalg. I 2015 var én av fire kontantstøttmottakere menn, mot én av ti i 2008. Styrkingen av kontantstøtten som Kristelig Folkeparti har kjempet gjennom de siste årene, er viktig i så måte.

Forslagsstillerne er også glade for gjennomslaget Kristelig Folkeparti fikk høsten 2017 for en fleksibel kontantstøtte. Den tilrettelegger for en roligere barnehagestart for ettåringer gjennom at kontantstøtten kan tas ut i forskjellige grader dersom foreldrene tenker at det hadde vært fint å begynne med kortere dager eller et par barnehagedager i uken. Dette bidrar til økt valgfrihet og bedre tilpasning av hverdagen til den enkelte familie og det enkelte barns behov.

Våren 2017 fikk regjeringen flertall for en endring som går i motsatt retning for mange familier, nemlig en innføring av 5 års botidskrav knyttet til kontantstøtten. Forslagsstillerne mener dette er en problematisk ekskludering av en gruppe familier fra en universell ordning som skal bidra til å gi de minste barna den tryggheten de trenger i livets første fase, og gi familier økt fleksibilitet. Det viste seg også raskt at lovendringen hadde flere uheldige og til dels utilsiktede konsekvenser, og derfor fremmet representanter fra Kristelig Folkeparti i oktober 2017 et forslag om at regjeringen skulle endre innretningen på botidskravet slik at det kun skulle gjelde mottaker, jf. Dokument 8:43 S (2017–2018). Dessverre fikk ikke Kristelig Folkeparti flertall for dette forslaget, til tross for at flere partier signaliserte tidlig at de så behovet for en slik endring av botidskravet.

Som familiepartiet vil Kristelig Folkeparti fortsatt stå på barnas og foreldrenes side i denne saken, og forslagsstillerne mener det er dypt urettferdig at noen familier skal utestenges fra kontantstøtteordningen med begrunnelse i utfordringer som bør møtes på andre måter. Forslagsstillerne ønsker å styrke språkoppfølgingen og trappe opp tiltak som kan senke terskelen inn til arbeidslivet for innvandrerkvinner.

1. http://fafo.no/media/com_netsukii/20129.pdf, ss. 129f

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å erstatte botidskravet som er knyttet til kontantstøtten, med språkopplæringskrav.

7. mars 2018

Geir Jørgen Bekkevold

Olaug V. Bollestad

Hans Fredrik Grøvan

